

Cauza C-643/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

26 octombrie 2023

Instanța de trimitere:

Tribunal da Relação de Lisboa (Portugalia)

Data deciziei de trimitere:

4 iulie 2023

Apelantă:

Agenciart – Management Artistic, Sociedade Unipessoal, Lda.

Intimată:

CT

Obiectul procedurii principale

Apelul aflat pe rolul Tribunal da Relação de Lisboa (Curtea de Apel din Lisabona) privește delimitarea domeniului de aplicare al procedurii somației de plată, și anume îndeplinirea sau nu a condițiilor obiective și subiective cărora le este supusă această procedură – Noțiunile de „tranzacție comercială” și de „întreprindere” prevăzute la articolul 2 punctele 1 și, respectiv, 3 din Directiva 2011/7/UE – Acțiuni întreprinse în calitate de organizație în contextul desfășurării unei activități profesionale independente și exercitarea în mod structurat a activității respective

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Interpretarea dreptului Uniunii, în special a considerentului (5) și a articolului 2 punctul 3 din Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale (JO 2011, L 48, p. 1) – Articolul 267 TFUE

Întrebarea preliminară

O persoană fizică care exercită în mod independent profesia de actriță în schimbul unei remunerații, deși nu dispune de o structură organizată de mijloace (în măsura în care desfășoară doar această activitate fără să dispună de un sediu, de personal, de instrumente sau de echipamente legate de activitatea sa profesională), trebuie calificată drept „întreprindere” în sensul și în scopul considerentului (5) și ale articolului 2 punctul 3 din Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011?

Dispoziții de drept al Uniunii invocate

Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale: în special, considerentele (5) și (10) și articolul 2 punctele 1 și 3

Dispoziții de drept național invocate

Decreto-Lei n.º 62/2013, de 10 de maio, que estabelece medidas contra os atrasos no pagamento de transações comerciais, e transpõe a Diretiva n.º 2011/7/UE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 16 de fevereiro de 2011 (Decretul-lege nr. 62/2013 din 10 mai 2013 de stabilire a unor măsuri de combatere a întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale și de transpunere a Directivei 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011): în special, articolul 3 literele b) și d)

„Articolul 3

Definiții

În sensul prezentului decret-lege, se aplică următoarele definiții:

[...]

b) «tranzacții comerciale» înseamnă tranzacții între întreprinderi sau între întreprinderi și autorități publice care conduc la furnizarea de bunuri sau prestarea de servicii contra cost;

[...]

d) «întreprindere» înseamnă orice organizație, alta decât o autoritate publică, care desfășoară o activitate economică sau profesională independentă, chiar dacă respectiva activitate este desfășurată de o singură persoană;”

Regime dos procedimentos para cumprimento de obrigações pecuniárias emergentes de contratos de valor não superior à alçada do tribunal de 1.ª Instância, aprovado pelo Decreto-Lei n.º 269/98, 1 de setembro (Regimul procedurilor de

executare a obligațiilor pecuniare care decurg din contracte a căror valoare nu depășește competența instanței de prim grad, aprobat prin Decretul-lege nr. 269/98 din 1 septembrie) (denumit în continuare „RPCOPEC”): în special articolul 7

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Apelanta este o societate comercială care își desfășoară activitatea cu titlu de agenție de impresariat artistic și de gestionare a carierelor artistice ale actorilor cu care a încheiat un contract de agenție. Intimata în apel, CT, este actriță și a încheiat cu apelanta un contract de agenție care înceta la 30 iunie 2017.
- 2 În luna mai 2017, apelanta a negociat cu un producător de televiziune apariția apelantei într-o telenovelă și a convenit asupra condițiilor de angajare a acesteia în schimbul unui comision pentru serviciile de agenție prestate. Apariția în telenovelă a început în luna iunie 2017 și s-a terminat la finalul lunii mai 2018.
- 3 Apelanta a emis factura nr. 2019/1 pentru serviciile respective, din data de 17 iulie 2019, în valoare de 19 188 de euro, pe care intimata nu a plătit-o până în prezent. Apelanta susține că este îndreptățită să primească comisionul independent de faptul că contractul de agenție a încetat la 30 iunie 2017, dat fiind că a fost responsabilă de promovarea, negocierea și încheierea contractului respectiv înainte de încetarea raportului juridic de agenție.
- 4 Apelanta a introdus o cerere de executare silită împotriva intimatei la Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (Tribunalul de Arondisment din Lisabona, Portugalia).
- 5 Acesta a prezentat ca titlu executoriu o somație de plată executorie, emisă în cadrul unei proceduri de somație de plată inițiate în fața Balcão Nacional das Injunções (Serviciul național pentru somații de plată, Portugalia). Această procedură a fost inițiată la 24 octombrie 2019, iar somația de plată executorie a fost emisă la 23 ianuarie 2020.
- 6 Apelanta a indicat ca sumă de executat suma de 19 188 de euro, care figura pe factura nr. 2019/1, solicitând de asemenea dobânzi de întârziere. Cererea de somație de plată se referea la un contract de furnizare de bunuri și servicii din data de 1 iunie 2017 pentru perioada cuprinsă între 1 iunie 2017 și 31 mai 2018.
- 7 Intimata s-a opus cererii de executare silită întemeindu-se pe lipsa sau pe nulitatea notificării în cadrul procedurii somației de plată, pe existența unei erori privind tipul de procedură, pe lipsa calității procesuale pasive în cadrul procedurii de executare și pe prescrierea creanței care făcea obiectul executării.
- 8 Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (Tribunalul de Arondisment din Lisabona) a admis contestația la executarea silită și, în consecință, a dispus încetarea procedurii de executare.

- 9 În continuare, apelanta a declarat apel la Tribunal da Relação de Lisboa (Curtea de Apel din Lisabona), instanța de trimitere.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

Poziția apelantei

- 10 Apelanta consideră că raportul juridic de agenție stabilit între părți prin intermediul contractului de agenție constituie o tranzacție comercială în sensul noțiunii care figurează la articolul 3 litera b) din Decretul-lege nr. 62/2013.
- 11 Serviciile prestate de apelantă sunt legate de profesia intimatei, care este acțiță, și sunt destinate desfășurării activității profesionale a acesteia din urmă, astfel încât niciuna dintre părți nu poate fi considerată consumator, ceea ce este relevant în sensul articolului 2 alineatul 2 litera a) din Decretul-lege nr. 62/2013, care exclude din domeniul său de aplicare contractele încheiate cu consumatorii.
- 12 Pe de altă parte, tocmai pentru că intimata este o acțiță liber-profesionistă și a încheiat contractul de agenție în discuție în această calitate, trebuie inclusă în noțiunea de „întreprindere” care figurează la articolul 3 litera d) din Decretul-lege nr. 62/2013.
- 13 Rezultă de aici că utilizarea de către apelantă a procedurii somației de plată îndeplinește cerințele obiective și subiective prevăzute de lege și reprezintă mijlocul procedural adecvat pentru a impune îndeplinirea obligației neexecutate de intimată și, prin urmare, se poate concluziona că titlul executoriu este valid.
- 14 Prin urmare, se impune admiterea apelului, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de prim grad de jurisdicție.

Poziția intimatei

- 15 În opinia intimatei, instanța de prim grad de jurisdicție a apreciat în mod corect că nu este admisibilă recurgerea la procedura somației de plată pentru a executa silit plata sumei solicitate, întrucât contractul din care decurge obligația de plată a acestei sume nu este inclus în noțiunea de tranzacție comercială. Pentru a fi vorba despre o tranzacție comercială, legea prevede că întreprinderile sau întreprinderile și autoritățile publice trebuie să fie părți contractante, ceea ce, în mod evident, nu este cazul în speță, întrucât nu este vorba despre o relație stabilită între întreprinderi sau între întreprinderi și autorități publice sau o persoană care desfășoară o activitate comercială, având în vedere că intimata este acțiță.
- 16 În susținerea pretențiilor sale, pârâta invocă Hotărârea Curții din 15 decembrie 2016, Nemeč (C-256/15, EU:C:2016:954), în ceea ce privește interpretarea noțiunilor de tranzacție comercială și de întreprindere în sensul Directivei 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000, în care Curtea a statuat că nu este suficient ca o persoană să încheie o tranzacție pentru a

intra sub incidența noțiunii de întreprindere și pentru ca această tranzacție să fie considerată de natură comercială. Este necesar de asemenea ca (i) persoana respectivă să acționeze în calitate de organizație în cadrul unei astfel de activități sau al unei activități profesionale independente, ceea ce presupune ca persoana menționată, oricare ar fi forma sa și statutul său juridic în dreptul național, să exercite această activitate în mod structurat și stabil, respectiva activitate neputând să se limiteze, așadar, la o prestație punctuală și izolată, și ca ii) tranzacția în cauză să se înscrie în cadrul activității menționate.

- 17 Presupusul contract de agenție în cauză nu era un contract între întreprinderi și, prin urmare, nu poate fi considerat o tranzacție comercială. Nu se poate deduce din încheierea unui astfel de contract că intimata, care este actriță, desfășoară o activitate economică în mod structurat și stabil sau că acționează în domeniul comercial exercitând o activitate profesională independentă.
- 18 Calificarea [inițială] a contractului respectiv de către pârâtă ca fiind un contract de „distribuție comercială” nu are nicio influență asupra calificării juridice a părților la acest contract.
- 19 Intimata exercită profesia independentă de actriță și prestează servicii intelectuale în temeiul unei calificări profesionale specifice, în mod personal și în contextul unei relații de încredere, astfel încât nu intră în sfera noțiunii de comerciant.
- 20 Pe de altă parte, în cadrul procedurii somației de plată, intimata susține că apelanta nu a dovedit că a fost formulată o primă punere în întârziere și că, prin urmare, nu trebuie să se considere stabilit faptul că intimata a primit factura nr. 2019/1. În plus, aceasta invocă lipsa sau nulitatea notificării necesare pentru a putea formula opoziție în cadrul procedurii somației de plată, ceea ce conduce la nulitatea actelor efectuate. Având în vedere că intimata nu a fost notificată, cauza trebuie să fie soluționată în continuare prin intermediul procedurii speciale a acțiunii în constatare, fără ca cererea de somație de plată să aibă valoare executorie.
- 21 Intimata susține de asemenea că contractul de agenție nu a fost încheiat între ea și apelantă, ci între apelantă și întreprinderea CT Unipessoal, Lda. Astfel, intimata nu poate să aibă calitatea de parte executată în cadrul acestei proceduri.
- 22 În plus, creanțele izvorâte din prestarea de servicii de agenție se prescriu în termen de doi ani. La momentul la care apelanta a depus cererea de somație de plată, comisionul pretins datorat se prescrisese de mult.
- 23 Totodată, intimata susține, pe de o parte, că contractul încheiat între ea și apelantă a încetat cu mult timp înainte să înceteze contractul de producție încheiat cu producătorul de televiziune și, pe de altă parte, că apelanta a intervenit în contractul încheiat cu producătorul de televiziune și nici nu l-a inițiat, întrucât, în definitiv, intimata a negociat singură termenii contractului respectiv. Pentru aceste motive, apelantei nu i se datorează niciun comision.

- 24 În lumina considerentelor care precedă, deși instanța de prim grad de jurisdicție nu a examinat în mod corespunzător motivele menționate anterior, acest lucru nu a afectat soluționarea cauzei. Astfel, în hotărârea atacată nu s-a săvârșit nicio eroare în ceea ce privește interpretarea articolului 3 literele b) și d) din Decretul-lege nr. 62/2013 și, prin urmare, aceasta trebuie menținută în totalitate.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 25 Instanța de trimitere examinează dacă a existat o eroare în ceea ce privește tipul procedurii aplicate.
- 26 Conform legii, orice executare silită se bazează pe un titlu care determină obiectul și limitele cererii de executare, iar inexistența sau lipsa forței executorii a titlului constituie un motiv de contestație la executare. Astfel, în cazul în care obligația exigibilă nu face în mod corespunzător obiectul unui titlu executoriu sau depășește limitele acestuia, există un viciu determinat de lipsa unui titlu executoriu. În consecință, lipsa unui titlu executoriu conduce în mod obligatoriu la încetarea executării silite.
- 27 În prezenta cauză, instanța de prim grad a considerat că somația de plată nu constituie un titlu executoriu, dat fiind că suma înscrisă în factura aflată la dosarul de executare depășea valoarea de 15 000 de euro și, întrucât intimata nu era o societate comercială, apelanta nu putea să inițieze o astfel de procedură împotriva sa.
- 28 Articolul 10 din Decretul-lege nr. 62/2013 conferă creditorului într-o tranzacție comercială care nu implică consumatori dreptul de a solicita emiterea unei somații de plată indiferent de valoarea creanței, cu alte cuvinte chiar dacă valoarea creanței depășește 15 000 de euro, sumă care constituie limita în cadrul regimului general al somației de plată (în conformitate cu articolul 7 din RPCOPEC).
- 29 Astfel, având în vedere dispozițiile articolului 2 alineatul 1 și alineatul 2 litera a) și ale articolului 3 litera b) din Decretul-lege nr. 62/2013, este vorba despre creanțe care decurg din tranzacții comerciale în care nu este implicat un consumator.
- 30 Instanța de trimitere examinează în continuare condițiile obiective și subiective ale procedurii somației de plată.
- 31 În ceea ce privește cerințele obiective, sunt importante noțiunile de *obligație pecuniară care rezultă din contract* [articolul 1 din Decretul-lege nr. 269/98] și de *tranzacție comercială* [articolul 3 litera b) din Decretul-lege nr. 62/2013]. În ceea ce privește cerințele subiective, sunt importante noțiunile de *consumator* [articolul 2 alineatul 2 litera a) din Decretul-lege nr. 62/2013], *autorități publice* [articolul 3 litera c) din Decretul-lege nr. 62/2013] și *întreprindere* [articolul 3 litera d) din Decretul-lege nr. 62/2013].

- 32 În speță, suma de plată executorie avea ca obiect plata unei facturi pentru servicii prestate în temeiul unui contract de agenție pe care apelanta, în calitate de agent, pretindea că le-a prestat pentru intimată în cadrul activității acesteia din urmă ca actriță profesionistă.
- 33 Prin urmare, sunt îndeplinite cerințele obiective ale contractului ca sursă a creanței solicitate și ale caracterului pecuniar în sens strict, respectiv ca obligație de plată a unei sume de bani. Aceste aspecte nu sunt contestate de părți.
- 34 Astfel, litigiul se referă la aspectul dacă trebuie să se considere că sunt îndeplinite cerința obiectivă privind existența unei tranzacții comerciale și cerința subiectivă privind calitatea de întreprindere prevăzute la articolul 3 literele b) și, respectiv, d) din Decretul-lege nr. 62/2013.
- 35 Instanța de trimitere subliniază că acest decret-lege a transpus în dreptul național Directiva 2011/7/UE, care a înlocuit și a abrogat Directiva 2000/35/CE, care reglementa același domeniu.
- 36 Articolul 3 litera b) din Decretul-lege nr. 62/2013 califică drept tranzacție comercială o tranzacție care implică întreprinderi și care presupune furnizarea de bunuri și prestarea de servicii contra cost.
- 37 Prin urmare, trebuie să se analizeze structura contractului încheiat între părți. Pentru a examina procedura aplicabilă, trebuie să se țină seama de obiectul și de cauza acțiunii, astfel cum rezultă din cererea de somație de plată, ținând seama de faptul că, prin cererea respectivă, apelanta pretinde că a „acționat în calitate de agenție” pentru intimată.
- 38 Contractul de agenție este reglementat de Decreto-Lei n.º 178/86, de 3 de julho 1986 (Decretul-lege nr. 178/86 din 3 iulie 1986), care îl definește ca fiind un contract prin care una dintre părți se obligă să promoveze încheierea de contracte în numele celeilalte, în schimbul unei remunerații.
- 39 Pe de o parte, jurisprudența a calificat contractul de agenție drept contract comercial. Pe de altă parte, jurisprudența nu a răspuns în unanimitate la întrebarea dacă un contract de agenție pentru cariere artistice ar trebui să fie calificat drept contract de agenție.
- 40 În mod evident, întrucât contractul de agenție este un tip de contract de mandat comercial, nu există nicio îndoială că activitatea desfășurată de apelantă trebuie să fie calificată drept prestare de servicii. Astfel, este îndeplinit aspectul obiectiv al noțiunii de tranzacție comercială.
- 41 Instanța de trimitere concluzionează că, în prezenta cauză, sunt îndeplinite condițiile obiective pentru recurgerea la procedura somației de plată din perspectivă comercială.

- 42 În ceea ce privește condiția subiectivă a calității de întreprindere, instanța de trimitere arată că contractul de mandat care a dat naștere prestării serviciilor la care se referă factura care însoțea cererea de somație de plată a fost încheiat între apelantă, care este o societate comercială, și intimată, care este o persoană fizică.
- 43 Prin urmare, este necesar să se stabilească dacă cele două se încadrează în noțiunea juridică de întreprindere, și anume orice organizație care desfășoară o activitate economică sau profesională independentă, chiar dacă respectiva activitate este desfășurată de o singură persoană [articolul 2 alineatul (3) din Directiva 2011/7/UE].
- 44 Includerea apelantei în această categorie nu ridică nicio îndoială. Diferendul o vizează pe intimată.
- 45 Având în vedere că apelanta a susținut în cererea de somație de plată că intimata este actriță, iar contractul de agenție are ca obiect promovarea carierei acesteia, este necesar să se ia în considerare noțiunea de activitate din perspectivă profesională, desfășurată de o persoană fizică.
- 46 Considerentul (10) al Directivei 2011/7/UE, în care se arată în mod expres că profesiile liberale „intră sub incidența prezentei directive”, indică faptul că profesiile liberale sunt incluse într-o noțiune largă de întreprindere.
- 47 Ținând seama de faptul că în cererea de somație de plată s-a precizat că intimata este actriță și că contractul de agenție pe care aceasta l-a încheiat cu apelanta avea ca obiect promovarea activității sale profesionale ca liber profesionist, acest lucru indică, *prima facie*, calificarea sa ca întreprindere.
- 48 Instanța de trimitere citează Hotărârea Nemec, invocată de intimată, în legătură cu care arată că clarificarea noțiunii de *permanent* la care se referă Curtea nu ridică nicio îndoială, având în vedere că exercitarea în mod regulat și continuu a unei anumite activități va fi considerată ca atare. Îndoiala se referă la semnificația sintagmelor „acțiune desfășurată în *calitate de organizație*” și „*exercitarea structurată a acestei activități*”. Hotărârea Nemec se referă la activitatea profesională a unui meșteșugar care deține o autorizație de exercitare a profesiei de meșteșugar independent. Exercițarea unei astfel de activități presupune ca acesta să aibă la dispoziție un ansamblu structurat de mijloace de producție.
- 49 Asemenea îndoieli persistă în contextul Directivei 2011/7/UE, având în vedere că definițiile noțiunilor de *tranzacție comercială* și de *întreprindere* care figurează în această directivă sunt identice cu cele din Directiva 2000/35/CE, care stă la baza Hotărârii Nemec.
- 50 Diferențele dintre situația de fapt examinată în cauza Nemec și cea din prezenta cauză nu permit o extrapolare clară a concluziilor la care a ajuns Curtea în hotărârea respectivă. La aceasta se adaugă împrejurarea că instanța de trimitere nu a identificat nicio altă hotărâre a Curții în care să se fi pronunțat cu privire la interpretarea normelor menționate.

- 51 Astfel, există în continuare o îndoială rezonabilă privind interpretarea considerentelor (5) și (10) și a articolului 2 alineatele (1) și (3) din Directiva 2011/7/UE, interpretare care are un rol esențial în soluționarea litigiului din prezenta cauză.
- 52 Prin urmare, instanța de trimitere decide să suspende procedura și să adreseze Curții întrebarea preliminară menționată anterior în conformitate cu articolul 267 TFUE.

DOCUMENT DE LUCRU